

Guia per a la prescripció social d'actius en salut a les Illes Balears

Guia per a la prescripció social d'actius en salut a les Illes Balears

Grup de treball

- **Janer Llobera, Juana M.** Metgessa de Medicina Familiar i Comunitària del Gabinet Tècnic. Gerència d'Atenció Primària de Mallorca
- **Cabeza Irigoyen, Elena.** Cap del Servei de Promoció de la Salut de la Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut i Consum del Govern de les Illes Balears
- **Méndez Castell, M.ª Consolación.** Subdirectora d'Infermeria del Sector Sanitari de Migjorn. Gerència d'Atenció Primària de Mallorca
- **Aranda Regules, José Manuel.** Metge de Medicina Familiar i Comunitària del Centre de Salut Es Safrà (Alcúdia). Gerència d'Atenció Primària de Mallorca
- **Villegas Rey, Alfonso.** Metge de Medicina Familiar i Comunitària de la Unitat de Desenvolupament d'Història Clínica Electrònica d'Atenció Primària. Servei de Salut de les Illes Balears
- **Oliva Fanlo, Bernardino.** Metge de medicina de família i comunitària de la Unitat de Desenvolupament d'Història Clínica Electrònica d'Atenció Primària. Servei de Salut de les Illes Balears
- **Caravaca Sendra, Nuria.** Infermera de la Unitat de Desenvolupament d'Història Clínica Electrònica d'Atenció Primària. Servei de Salut de les Illes Balears
- **Suárez Ayala, José.** Metge de Medicina Familiar i Comunitària del Centre de Salut Son Serra - La Vileta (Palma). Gerència d'Atenció Primària de Mallorca
- **Terrer Hernández, Estela.** Infermera del Centre de Salut Vila (Eivissa). Àrea de Salut d'Eivissa i Formentera
- **Vidal Thomàs, M. Clara.** Infermera del Gabinet Tècnic. Gerència d'Atenció Primària de Mallorca
- **Mascaró García, Aina.** Mediadora intercultural del Centre de Salut Escola Graduada (Palma) i del Centre de Salut Son Gotleu (Palma). Gerència d'Atenció Primària de Mallorca
- **Corrionero Soto, María Consuelo.** Metgessa de Medicina Familiar i Comunitària del Centre de Salut Vila (Eivissa). Àrea de Salut d'Eivissa i Formentera
- **Garcia Orellana, Mireia.** Infermera gestora de casos de l'Àrea de Salut de Menorca
- **Alonso Reyes, Beatriz.** Metgessa de Medicina Familiar i Comunitària del Centre de Salut Son Gotleu (Palma). Gerència d'Atenció Primària de Mallorca
- **Pont Julià, Jerònia Maria.** Metgessa de Medicina Familiar i Comunitària del Centre de Salut Felanitx. Gerència d'Atenció Primària de Mallorca
- **Huguet Bonet, Sebastiana.** Infermera del Centre de Salut Xaloc (Campos). Gerència d'Atenció Primària de Mallorca
- **Albiol Varella, Teresa.** Metgessa de Medicina Familiar i Comunitària del Centre de Salut Xaloc (Campos). Gerència d'Atenció Primària de Mallorca
- **Payeras Cardell, Joana Maria.** Treballadora social del Centre de Salut Escola Graduada (Palma). Gerència d'Atenció Primària de Mallorca

Revisió

- **Cubillos Llanes, Jara.** Tècnica de l'Àrea de Promoció de la Salut del Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social
- **Llobera Cànaves, Joan.** Cap de la Unitat d'Investigació. Gerència d'Atenció Primària de Mallorca
- **Cofiño Fernández, Rafael.** Cap del Servei d'Avaluació de la Salut i Programes de la Direcció General de Salut Pública del Govern del Principat d'Astúries
- **Duro Robles, Rosa.** Subdirectora d'Humanització, Atenció a l'Usuari i Formació. Servei de Salut de les Illes Balears
- **Garcia Salom, Elena.** Infermera del Centre de Salut Sant Agustí (Palma). Gerència d'Atenció Primària de Mallorca
- **Benedé Azagra, Carmen Belén.** Metgessa de Medicina Familiar i Comunitària del Servei Aragonès de la Salut i coordinadora del Programa d'Activitats Comunitàries d'Atenció Primària (PACAP) de la Societat Espanyola de Medicina Familiar i Comunitària (semFYC).

Il·lustració de la coberta

Tolo Villalonga Mut. Infermer del Gabinet Tècnic. Gerència d'Atenció primària de Mallorca

Revisió lingüística i maquetació

Bartomeu Riera Rodríguez. Tècnic del Servei de Planificació Lingüística. Servei de Salut de les Illes Balears

Edició

Conselleria de Salut i Consum del Govern de les Illes Balears. Octubre de 2019

ISBN

978-84-09-14938-4

Com citar aquest document

JANER LLOBERA, Juana M. [et al.]. *Guia per a la prescripció social d'actius en salut a les Illes Balears*. Palma: Conselleria de Salut i Consum del Govern de les Illes Balears, 2019.

Índex de continguts

Introducció.....	7
Objectius.....	10
A qui es dirigeix.....	10
Població diana.....	10
Metodologia.....	11
Passos previs com a equip atenció primària per poder fer prescripció social.....	11
Passos que hem de fer com a professionals a la consulta.....	14
Avaluació i seguiment.....	22
Bibliografia.....	23
Glossari.....	25
Annex 1. Model d'acord de col·laboració.....	27
Annex 2. Fullet «Prescripció social».....	28

Introducció

La salut de les persones està determinada per un conjunt de factors socials i econòmics, ambientals, per les condicions de vida i feina, i pel grau de cohesió social. Amb aquesta perspectiva, el sector sanitari ha de mirar cada vegada més cap a la promoció de la salut, més enllà de la provisió de serveis clínics i curatius. Partim d'una idea integral de la salut, que té components biològics però també psicològics, socials i espirituals. Cal atendre'ls tots si es vol assolir el grau màxim de salut. Per això és necessari centrar la mirada en les actuacions que podem fer per acostar-nos a allò que ens dona benestar i ens fa sentir més bé, sense deixar de tractar la malaltia.

La perspectiva salutogènica, que mira més cap a la salut que cap a la malaltia, s'està incorporant a la pràctica clínica. El treball en xarxa i la participació ciutadana en són pilars fonamentals. Per això, la responsabilitat de la promoció de la salut als serveis de salut ha de ser compartida entre els individus, la comunitat, els professionals de la salut i els equips directius. Assolir l'objectiu de promoció de la salut suposa dotar d'eines, coneixements i recursos la ciutadania, les comunitats i els professionals perquè puguin tenir més control de la salut pròpia, per fer-los conscients de les capacitats que tenen per prendre les decisions més adequades sobre la salut pròpia, la de la seva comunitat o la de la població de la qual són responsables. Aquest enfocament salutogènic és compatible i complementari amb altres accions individuals, grupals i comunitàries.¹

Per treballar amb aquesta perspectiva, els serveis socio-sanitaris i l'atenció primària tenen un paper clau. Per tant, es fa necessari ajudar els professionals a desenvolupar coneixements, actituds i habilitats. L'any 2015 es va elaborar el document *Guia per a l'elaboració del mapa d'actius en salut a les Illes Balears*² amb la finalitat de servir de suport a tots els equips d'atenció primària de les Illes Balears que volguessin posar en marxa o reconduir un procés de participació comunitària d'identificació dels actius de la comunitat.³

El mapa d'actius ha estat elaborat pel grup d'actius en salut, que n'és el grup motor, format per professionals dels centres de salut, organitzacions, associacions, entitats i ciutadans de la zona bàsica de salut.² Una vegada identificats els actius en salut cal fer un pas endavant perquè els professionals sanitaris i del treball social puguin recomanar-los.

Així doncs, la PRESCRIPCIÓ SOCIAL és un mecanisme formal amb el qual els professionals de la salut envien les persones que atenen a alguna de les activitats (esportives, culturals, socials...) que ofereixen les entitats del seu entorn amb les quals tenen un acord de col·laboració.⁴ Això implica fomentar relacions amb altres sectors, entitats, associacions o agents del barri, o millorar la coordinació amb aquells amb què ja es treballa, des del convenciment que les causes de la majoria dels problemes de salut atesos a les consultes d'atenció primària són multifactorials i que, per tant, també ho ha de ser l'abordatge. La prescripció social al servei de salut cerca abordar les necessitats de les persones d'una manera integral.

S'ha demostrat que, a més d'ampliar els recursos terapèutics disponibles a l'atenció primària, la prescripció social és útil per ajudar les persones amb factors de risc psicosocial, sobretot les que no requereixen tractaments farmacèutics o de psicoteràpia —o no vulguin participar-hi— i ajudar-los a adquirir hàbits saludables, dur una vida més activa i millorar la seva xarxa social.⁵

Es pretén que el procés d'identificació d'actius en salut i la posterior prescripció social siguin, en si mateixos, elements generadors de salut que permetin, en primer lloc, que la ciutadania augmenti els coneixements i la percepció de control sobre la realitat que l'envolta; en segon lloc, que els professionals de l'atenció primària coneguin millor el territori i els contextos on viu la ciutadania que influeixen en la qualitat de vida de les persones, i, en tercer lloc, que millori la cohesió social de la comunitat.

La finalitat d'aquesta guia és servir de suport a tots els equips d'atenció primària de les Illes Balears que vulguin posar en marxa o reconduir un procés de prescripció social. El model que hi proposam és el descrit per Kimberlee,⁶ en el qual hi ha quatre nivells de prescripció social. Pretenem donar les eines per poder arribar als nivells 3 i 4 (vegeu la figura 1, a la pàgina següent).

Una vegada identificats els actius en salut, el professional sociosanitari pot fer prescripció social seguint els passos proposats en aquesta guia.

Per elaborar aquest document hem utilitzat experiències prèvies de centres de salut de les Illes Balears,^{7,8} d'altres comunitats autònomes,^{5,9,10} i el manual del component comunitari del projecte de recerca EIRA de la Xarxa de Recerca en Activitats Preventives i de Promoció de la Salut (redIAPP).¹¹

Aquest document és el fruit de la tasca d'un grup de treball multidisciplinari de professionals de la Conselleria de Salut i Consum del Govern de les Illes Balears, que es varen reunir periòdicament durant l'any 2018.

Figura 1. Adaptació del model de prescripció social de Kimberlee⁶

Nivell	1 Servei d'informació/orientació	2 Prescripció social lleu
Què	Recomanació de recursos que puguin ajudar individualment a la persona a millorar el seu benestar	Derivació per tractar una necessitat específica o amb un objectiu específic
Qui	La persona acudeix directament al recurs per iniciativa pròpia quan li fan una recomanació de canvi d'estil de vida	El professional sanitari la deriva a programes/recursos de la comunitat
Acord formal	No establert	No establert
Exemple	El professional recomana deixar de fumar, la persona s'inscriu en un taller per deixar de fumar que organitza l'associació contra el càncer de la seva barriada que li ha recomanat una veïnada	El professional recomana activitat física i envia la persona a informar-se a l'associació de gent gran on sap que es fan activitats diverses

<p style="text-align: center;">3</p> <p style="text-align: center;">Prescripció social mitjana</p>	<p style="text-align: center;">4</p> <p style="text-align: center;">Prescripció social holística</p>
<p>Derivació a una persona referent del recurs amb el qual s'ha establert un acord de col·laboració</p>	<p>La persona referent atén la persona derivada de manera holística. S'hi arriba des dels models 3, 2 o 1</p>
<p>La persona referent del recurs acull la persona derivada pel professional de la salut</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Acord formal entre l'EAP i el proveïdor extern de prescripció social • El proveïdor coneix serveis i xarxes locals per connectar-les amb la persona derivada • Producte del treball conjunt entre l'EAP i el proveïdor de prescripció social • El proveïdor tracta la persona de manera holística • No hi ha límits de derivacions
<p>Necessari</p>	<p>Necessari</p>
<p>El professional la deriva a l'associació de gent gran per fer taitxí, on la persona que du el grup acull la persona i adapta l'activitat a les seves possibilitats</p>	

Objectius

- Oferir als professionals socio-sanitaris dels centres de salut una guia per poder incorporar la prescripció social a la pràctica assistencial.
 - Establir el seguiment i l'avaluació del procés entre els professionals socio-sanitaris que fan prescripció social i les entitats identificades com a actius en salut amb les quals es pot subscriure un acord de col·laboració (vegeu l'annex 1).
 - Oferir un mòdul dins la història de salut (e-SIAP) per integrar la prescripció social en la consulta.
-

A qui es dirigeix

- Professionals sanitaris i del treball social dels centres de salut on s'ha fet la identificació d'actius en salut seguint la metodologia proposada per la *Guia per a l'elaboració del mapa d'actius en salut a les Illes Balears*.²
 - Entitats identificades com a actius en salut amb les quals es pot subscriure un acord de col·laboració per a la recomanació de les activitats que ofereixen.
-

Població diana

Persones ateses a la consulta per professionals sanitaris i del treball social dels centres de salut on prèviament s'ha fet la identificació d'actius en salut segons la metodologia proposada per la *Guia per a l'elaboració del mapa d'actius en salut a les Illes Balears*.²

Metodologia

Passos previs com a equip atenció primària per poder fer prescripció social

S'ha de partir de la identificació d'actius, una vegada compartits amb la comunitat i inclosos en la web «Localiza salud», del Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social. A partir d'aquí recomanem els passos següents:

1) Presentació del projecte a l'equip d'atenció primària i adhesió al projecte

Els professionals del centre de salut que han participat en la identificació d'actius de la zona bàsica de salut han de convocar una REUNIÓ INFORMATIVA per explicar a tot l'equip d'atenció primària (EAP) el procediment de prescripció social, que ha d'incloure els elements següents:

- cronograma d'elaboració del mapa d'actius de la zona bàsica de salut
- salut comunitària basada en actius en salut
- evidència en prescripció social
- mapa d'actius de la zona bàsica de salut

L'EAP decidirà quines persones lideraran el procés.

2) Quins actius es vol prescriure?

En aquesta reunió, l'EAP ha de fer una proposta sobre quines de les activitats que ofereixen les entitats identificades com a actius en salut poden ser prescrites pels professionals a la població destinatària. Aquestes activitats han de complir uns requisits mínims, descrits en la taula 1.

Taula 1. Criteris perquè una activitat es pugui prescriure

Hi ha algun tipus d'**avaluació positiva** en la recomanació d'aquest tipus d'activitat i el possible benefici que podria tenir en termes de resultats de salut.

Hi ha una **evidència** clara que fer aquest tipus d'activitat no produeix un efecte perjudicial en la salut.

L'activitat que es desenvoluparà **no té ànim de lucre**.

Si l'activitat suposa un cost, ha de complir algun d'aquests **requisits**:

- Recurs públic.
- Activitat oferta per una fundació o una ONG (sense ànim de lucre).
- Identificat com a actiu per la població.
- Els preus són similars als d'un recurs públic o l'activitat té un preu reduït per a subgrups prioritaris de població.

L'activitat s'integra en alguna de les línies de l'**Estratègia de promoció de la salut i prevenció**¹³ (alimentació, activitat física, alcohol, tabac, benestar emocional, relacions parentals positives, envelliment actiu) i/o en l'Estratègia social de promoció de la salut de les Illes Balears 2016-2026.¹⁴

L'activitat té **sostenibilitat en el temps**, amb un mínim de sis mesos.

L'activitat contribueix a reduir les desigualtats socials o afavoreix l'**equitat en matèria de salut**.

Font: adaptació de la implementació de mapes d'actius en salut a Catalunya i a Astúries.¹²

3) Implicació del grup d'actius en la prescripció social

Les persones de l'EAP que liderin el procés han de convocar una REUNIÓ AMB EL GRUP D'ACTIUS EN SALUT per explicar-los el projecte de prescripció social i, posteriorment, plantejar si els membres del grup volen continuar participant-hi i amb quin grau d'implicació (figura 2); també cal plantejar la necessitat de fer-hi noves incorporacions, com ara personal de l'ajuntament i/o dels serveis socials.

Figura 2: Gradient de participació o grau d'implicació

A continuació, cal valorar les activitats proposades pels professionals del centre de salut; el grup d'actius té informació complementària a la dels professionals per valorar la factibilitat de l'acord de prescripció amb els actius en salut que fan les activitats proposades. Per acabar, el grup ha de consensuar com plasmar el contacte i qui serà l'enllaç a cada una de les entitats identificades com a actius en salut amb les quals s'ha decidit que es farà prescripció social.

4) Circuit de derivació i acord de col·laboració

La persona que representi l'EAP i/o alguna persona del grup d'actius s'ha de reunir amb els agents responsables dels actius en salut per coordinar el circuit de prescripció social. En la reunió s'han de tractar aquests punts:

1. Explicar el projecte: què és la prescripció social (es disposa d'un fullet que pot servir d'ajuda, vegeu l'annex 2) i quines implicacions té per a l'entitat identificada com a actiu en salut.
2. Consensuar les activitats que es podran prescriure des de l'EAP, la població destinatària, les condicions de derivació, quantes persones pot assumir l'entitat identificada com a actiu en salut per cada activitat oferta, com ha de ser el circuit de derivació, quina serà la data d'inici i com es farà el seguiment (com comunicar les incidències i la periodicitat de les reunions d'avaluació). Recomanam revisar la informació introduïda a la web «Localiza salud», per si fa falta actualitzar-la. A la mateixa web hi ha una guia per ajudar a incorporar de nous actius en salut.¹⁵
3. Subscriure l'acord de col·laboració (vegeu-ne un model a l'annex). L'acord tindrà una vigència de dos anys, llevat que alguna de les parts expressi el contrari. Aquest acord es renovarà automàticament en les reunions de seguiment, que s'han fer com a mínim una vegada per any.

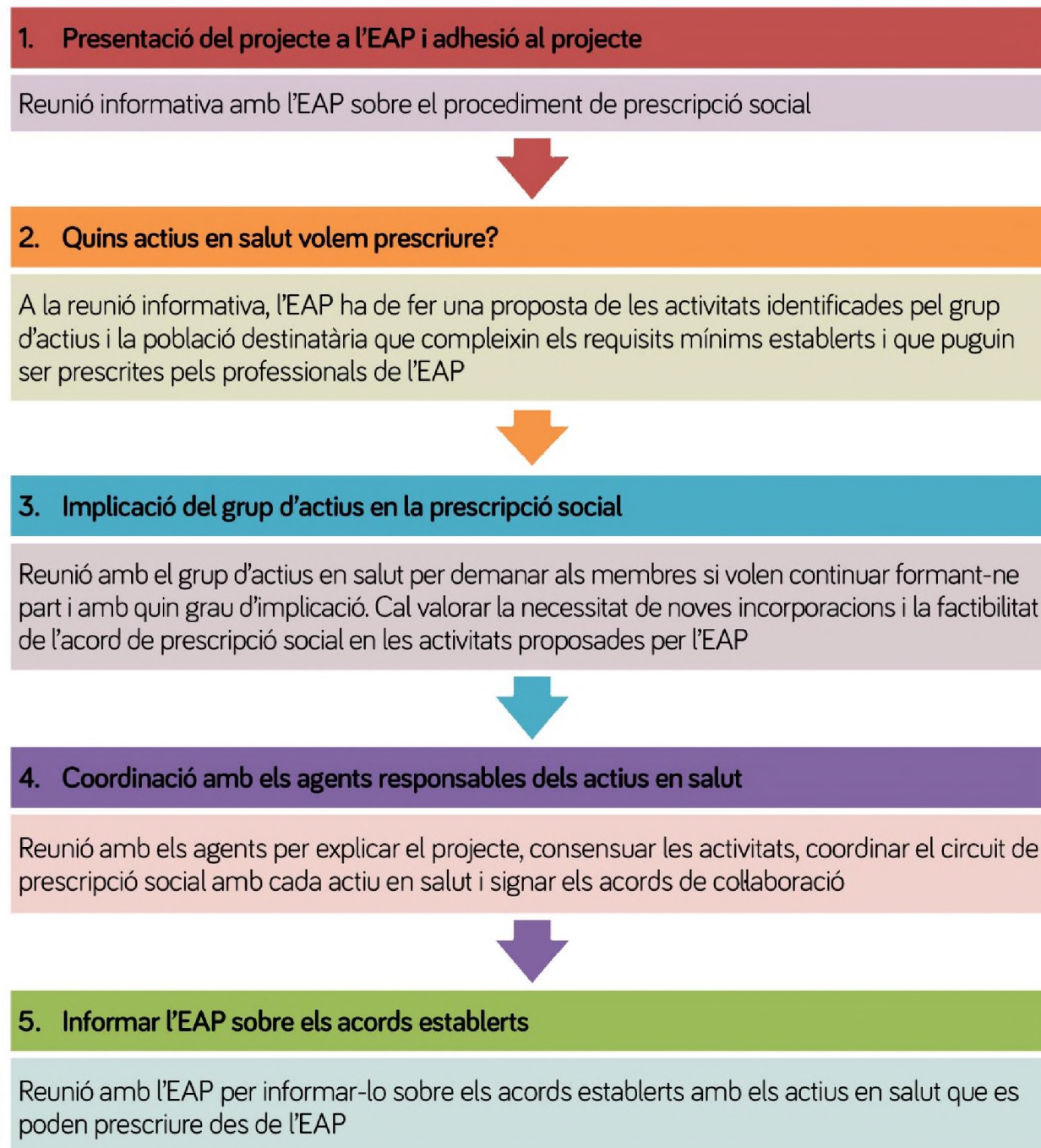
Quan hi hagi una entitat identificada com a actiu en salut que ofereixi activitats que afectin més d'un centre de salut o siguin específiques per una part de la ciutadania, s'ha de trobar la manera de consensuar amb totes les parts implicades que tots els ciutadans que es puguin beneficiar de la prescripció social puguin accedir-hi, sense crear desigualtats. Un exemple d'aquesta situació són les activitats que ofereix l'Institut Municipal d'Esports de l'Ajuntament de Palma. Si se'n dona el cas, cal contactar amb la direcció d'atenció primària corresponent per activar la gestió de l'acord de col·laboració.

5) Informar l'EAP sobre els acords establerts

Una vegada establerts els criteris de derivació i els circuits de derivació i signats els acords de col·laboració, s'ha de fer una reunió per informar l'EAP sobre els acords establerts amb les entitats identificades com a actius en salut que es poden prescriure des del centre de salut.

Hi ha un compromís implícit de respectar aquests acords i d'informar sobre les incidències que sorgeixin seguint el circuit intern establert al centre de salut.

Figura 3. Resum dels passos previs com a equip d'atenció primària per poder fer prescripció social

Passos que hem de fer com a professionals a la consulta

Si un professional considera que una persona que acudeix a la consulta es pot beneficiar d'una prescripció social, l'ha d'assessorar sobre la tria de l'activitat (o activitats) que més s'adeqüi a les preferències personals entre les que s'ofereixen a la zona bàsica de salut.⁹

1) Valoració prèvia de la persona candidata a la prescripció social

En la història clínica electrònica d'atenció primària (e-SIAP) hi ha determinats qüestionaris que poden ajudar en la valoració de la persona, per saber si hi ha hagut canvis després de la prescripció social en resultats en matèria de salut.

Taula 2. Qüestionari a l'e-SIAP segons el factor d'intervenció

Factor d'intervenció	Qüestionari a l'e-SIAP
Alimentació	PREDIMED
Activitat física	IPAQ
Consum d'alcohol	AUDIT i registre del consum d'alcohol en la història clínica
Consum de tabac	Test de Fagerström (dependència nicotínica), test d'Henri Mondor (motivació), registre de l'hàbit tabàquic ¹⁶
Qüestionari en matèria de salut	EQ-5D-5L (mobilitat, cura personal, activitats quotidianes, dolor/malestar, ansietat/depressió)
Risc social	Escala de risc social (TIRS), escala de Gijón ¹⁷

2) Localització dels actius en salut

A la web «Localiza salud» podeu consultar les activitats dels actius en salut identificats pels distints grups d'actius de les Illes Balears (figura 4).

Figura 4. Captura de pantalla de la web «Localiza salud»

Podeu cercar-les per comunitat autònoma, per municipi, per temes d'interès, per grups de població i per la condició de gratuïtat (o no) de l'actiu en salut.

Des de l'e-SIAP podeu accedir a «Localiza salud» per dues vies: des del menú Favoritos > Generales (figura 5) o clicant en la icona d'ajuda que hi ha dins el full de derivació (figura 6).

Figura 5. Via d'accés a «Localiza salud» des del menú Favoritos > Generales de l'e-SIAP

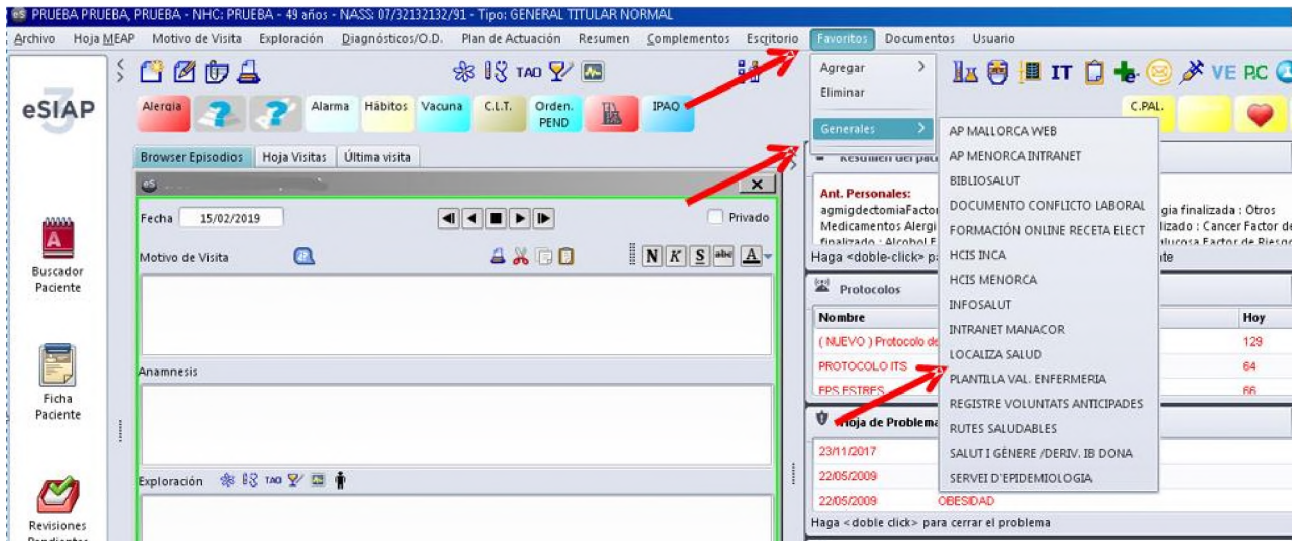

Figura 6. Via d'accés a «Localiza salud» des de full de derivació de l'e-SIAP

Informe de derivación

Informe: 207272985 Fecha: 15/02/2019

Selección de la prueba

Externa

Origen: CAPDEPERA C.S.

Servicio: PRESCRIPCIÓN SOCIAL

Prueba: Parentalidad positiva

Destino: ACTIVOS EN SALUD

Datos De La Derivación

Tipo: NORMAL Revisión

Diagnósticos/O.D.: Todos Meap Nuevo

de: CENTRE DE SALUT MEDICO 1, PRUEBAS VERSION

A: []

Informe:

Antecedentes:

ANEMIAS POR CARENCIA DE HIERRO (18/11/2004 - 03/09/2015)

BRONQUITIS CRONICA OBSTRUCTIVA CON EXACERBACION AGUDA (17/11/2004 - 03/09/2015)

COLERA (04/11/1999 - 19/05/2013)

HERNIA HIATUS CONGENITA (08/11/1999 - 05/11/2008)

EMBARAZO NORMAL (22/10/2015 - 22/10/2015)

ULCERA DECUBITO (19/06/2010 - 02/03/2018)

3) Prescripció social pròpiament dita

Una vegada que hàgiu consensuat amb la persona quina activitat (o activitats) de les disponibles s'ajusten més a les preferències i/o necessitats personals, heu de dur a terme la prescripció social pròpiament dita. Per fer-ho heu d'anar a l'apartat **Interconsulta** per qualsevol de les quatre vies possibles que s'illustren en les figures 7-10.

Figura 7. Accés a l'apartat Interconsulta des de la icona situada a la barra d'accés ràpid

PRUEBA PRUEBA, PRUEBA - NHC: PRUEBA - 49 años - NASS: 07/32132132/91 - Tipo: GENERAL TITULAR NORMAL

Archivo Hoja MEAP Motivo de Visita Exploración Diagnósticos/O.D. Plan de Actuación Resumen Complementos Escritorio Favoritos Documentos Usuario

eSIAP

Altoiria Alarma Hábitos Vacuna C.L.T. Orden. PEND. IPAO

C.PAL Alcohol PdC

Resumen del paciente

Hábitos:

Tabaco: Fumador (Pasivo) Consejo (15/18/2012)

Alcohol: Bebedor (de riesgo) Precontemplativa Consejo (23/11/2017)

Haga «double-click» para abrir ventana Resumen del Paciente

Nombre	Hoy	Pendie...
(NUEVO) Protocolo de embarazo parto y puerperio	129	129
PROTOCOLO ITS	64	64
EPS ESTRES	66	66

Hoja de Problemas

Usuari

Figura 8. Accés a l'apartat Interconsulta des del menú Plan de actuación > Peticiones > Interconsulta.

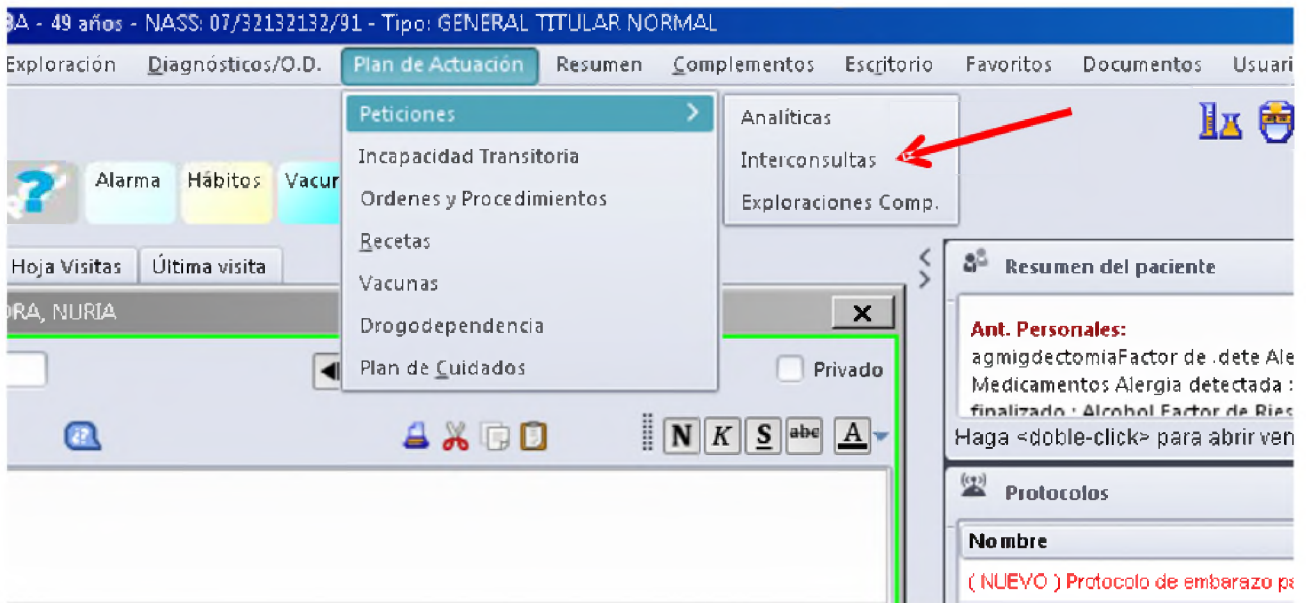

Figura 9. Accés a l'apartat Interconsulta des de la icona de la finestra del pla d'actuació, dins MEAP

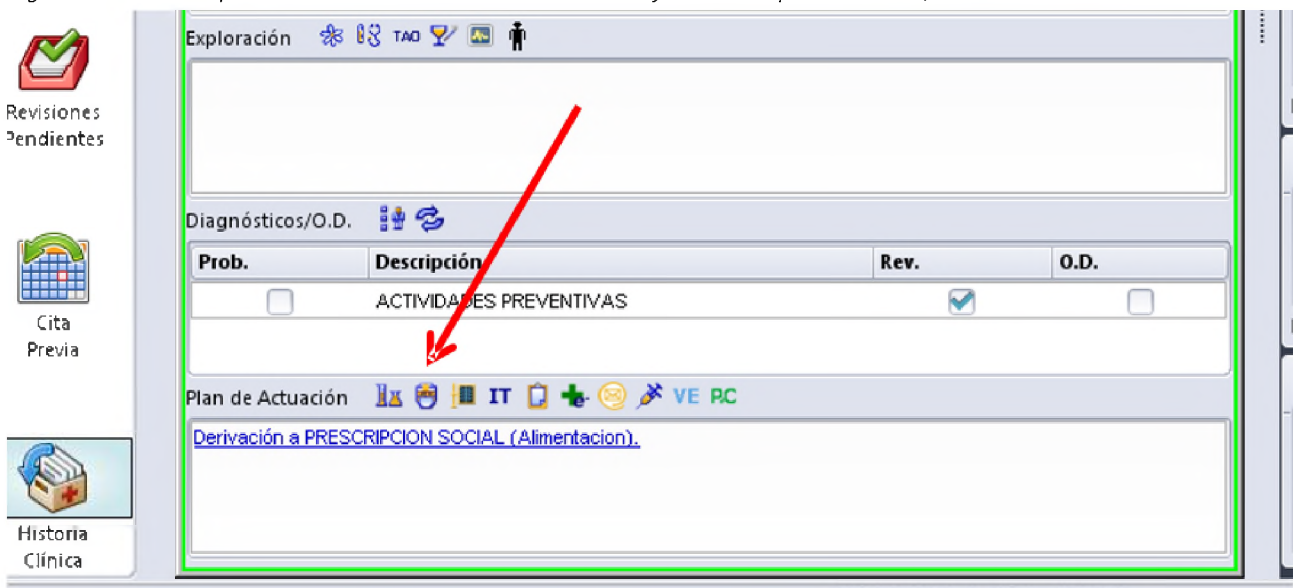
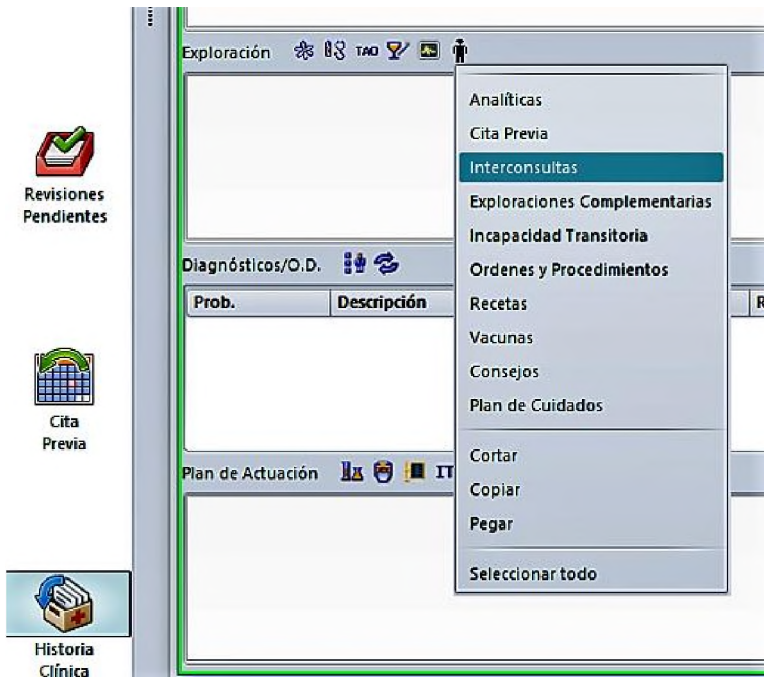
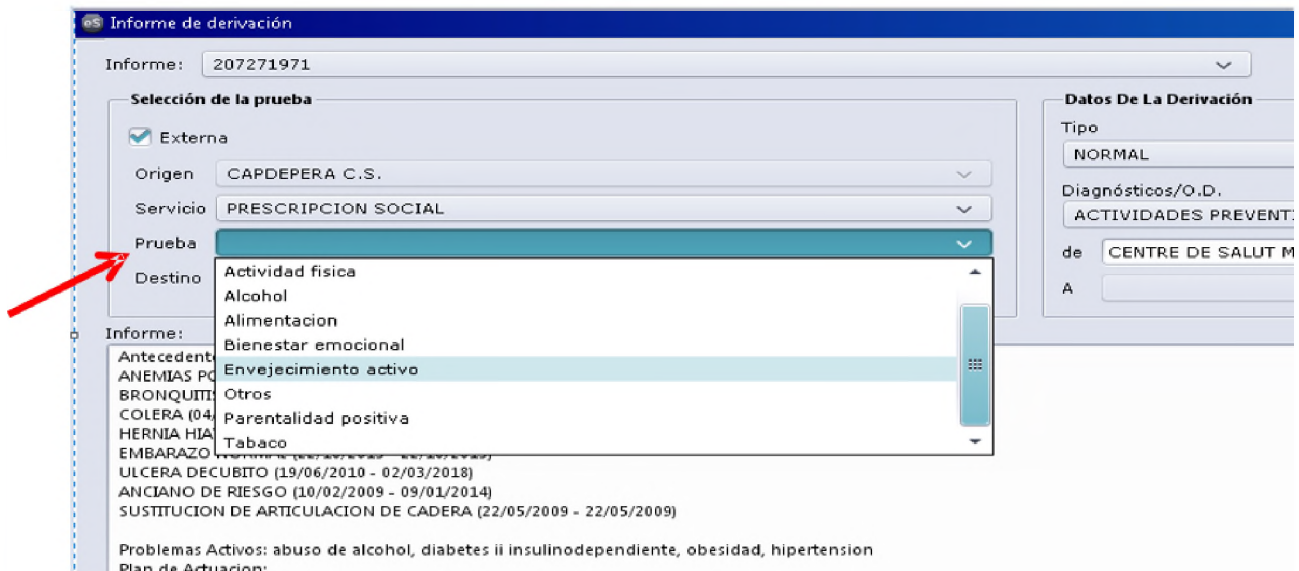

Figura 10. Accés a l'apartat Interconsulta clicant amb el botó dret del ratolí des del pla d'actuació (dins MEAP), quan apareix un menú contextual amb l'opció Interconsultas

Una vegada dins l'apartat **Interconsulta** apareix l'informe de derivació, en el qual heu de desplegar el menú **Servicio** i triar **Prescripción social**. Tot seguit, desplegau el menú **Prueba** i triau un dels vuit temes, el que s'ajusti més al motiu de la prescripció social: activitat física, alcohol, alimentació, benestar emocional, envelliment actiu, parentalitat positiva, tabac, altres.

Figura 11. Desplegable de l'apartat Interconsulta per formalitzar la prescripció social

El menú Destino s'haurà activat en seleccionar la prescripció social en el menú Servicio (figura 12).

Figura 12. Càrrega de la destinació una vegada seleccionat el servei de prescripció social

A l'apartat Informe s'aboquen per defecte el text lliure que aparegui a l'apartat Resumen del paciente, el text lliure que s'hagi escrit en el MEAP actiu i les prescripcions actives en RELE. Aquest text és editable: hi podeu esborrar i afegir el que vulgueu; per exemple, el nom de l'activitat, l'entitat identificada com a actiu en salut a on es fa la derivació, l'horari, el telèfon... Podeu trobar aquesta informació a la web «Localiza salud». En aquest punt convé que reviseu el text perquè no hi hagi cap contingut subjecte a la Llei de protecció de dades que vulneri els drets de la persona pel que fa a la intimitat (figura 13).

Figura 13. Edició de l'informe de derivació a l'actiu en salut dins l'e-SIAP

Un vegada completat, podeu clicar en els botons Imprimir o Aceptar (figura 13). Si clicau en Aceptar, la derivació quedarà registrada a l'e-SIAP però no s'imprimirà. Si clicau en Imprimir, el programa us demanarà si voleu guardar la derivació; ho heu de confirmar clicant en el botó Aceptar; aleshores la derivació quedarà registrada a l'e-SIAP i s'imprimirà un full, que heu d'entregar a la persona interessada (figura 14).

Figura 14. Informe de derivació imprès que s'entrega a la persona interessada

SOLICITUD INTERCONSULTA		N. Orden= 187805576	
Centro emisor: CENTRE DE SALUT Solicitante: PEREZ PÉREZ, TELEMA COSI CIAS: 1401300110H Num. col: 28477653 Fecha: 24/01/2019 Firma		Datos del Paciente: Nombre: PRUEBA PRUEBA, MARIONA CIP: PRPR0014199901 NASS: 01/1111111105 Edad: 36 Teléfono: 685393835 F. Nac: 02/02/1980 DNI: Dirección: DESCONOCIDA	
Médico Titular: AAA BBB, CCC		Prioridad: NORMAL	
Centro receptor: ACTIVOS DE SALUD Especialidad: PRESCRIPCIÓN SOCIAL Prueba: ACTIVIDAD FISICA		Fecha Cita:	Hora:
Lugar:			
Motivo: HTA Información Clínica: Paciente HTA. Recomiendo realización de ejercicio físico. Recomiendo Rutas Saludables.			
Informe destino:			
-			
Informe del especialista: (Responder al dorso) Facultativo: CIAS: Nº de Colegiado: Fecha: Firma:			

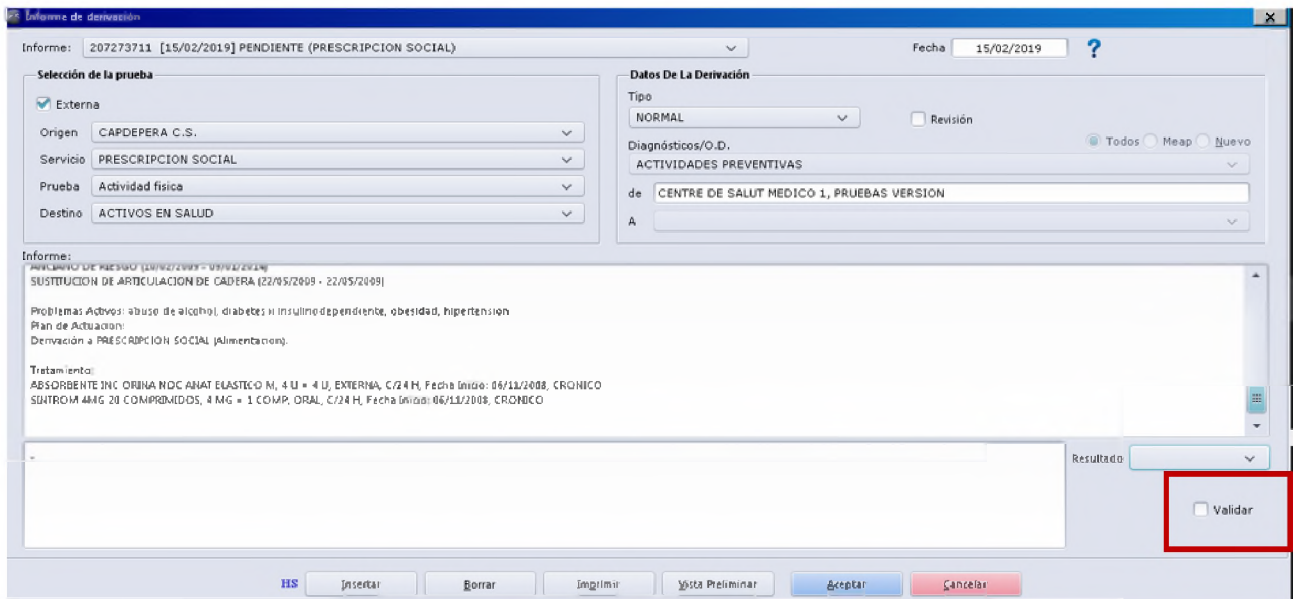
4) Seguiment de la prescripció social

La propera vegada que atengueu la persona a la consulta, demanau-li si ha complert la prescripció social i si hi ha sorgit cap incidència. Si n'hi ha haguda cap, comunicau-la seguint el circuit intern establert al centre de salut.

A l'e-SIAP podeu avaluar el grau de compliment en el resultat de la interconsulta. Per fer-ho, valoreu i registreu l'assistència a l'activitat prescrita activant la casella de verificació **Validar** (figura 15).

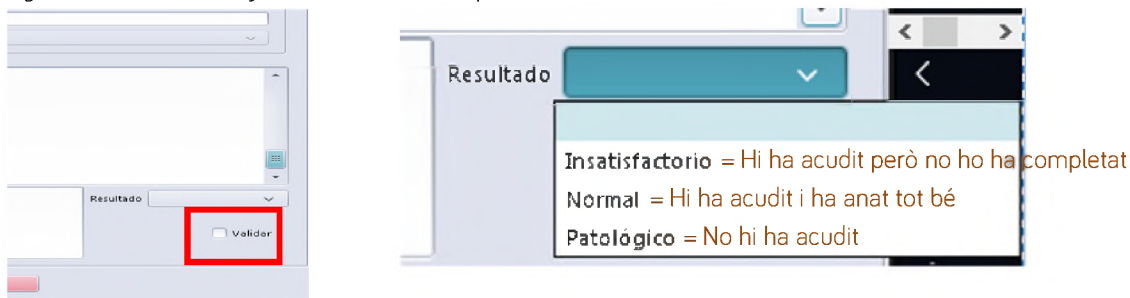
Si la persona no ha complert la prescripció social, recomanem recollir-ne les causes dins el camp de text lliure abans de validar la interconsulta. Entre les causes sol haver-hi les següents, entre d'altres: «no es pot permetre el preu de l'activitat», «problemes d'horari», «malaltia o indisposició», «falta d'adherència a l'activitat», «disconformitat»...

Figura 15. Validació del resultat de la derivació a l'actiu en salut dins Interconsulta a l'e-SIAP

També podeu especificar el grau de satisfacció amb l'activitat en el menú desplegable **Resultado**. Es considera *insatisfactori* si la persona hi ha acudit però no ha completat l'activitat, *normal* si hi ha acudit i ha anat tot bé i *patològic* si la persona no hi ha acudit (figura 16).

Figura 16. Grau de satisfacció amb l'activitat prescrita dins Interconsulta a l'e-SIAP

Avaluació i seguiment

Com a mínim una vegada l'any, el grup d'actius en salut ha de fer una reunió de seguiment i avaluació per analitzar l'estat del procés, avaluar la saturació o la llista d'espera de les activitats —i actualitzar-la, si cal—, valorar les incidències i revisar els circuits establerts. En aquestes reunions es pot verificar quantes de les recomanacions del sistema sanitari prescrites han arribat a les entitats identificades com a actiu en salut.

També cal valorar si s'ha de contactar amb altres entitats per fer prescripció social, de manera que torni a començar el procés amb nous actius en salut.

Indicadors d'avaluació

Cobertura de la prescripció social

Nombre de prescripcions socials fetes
per mitjà de l'e-SIAP durant el darrer any

Població visitada al centre de salut en el darrer any

Per tipus d'activitat prescrita

Nombre de prescripcions socials fetes
amb l'e-SIAP per factor* durant el darrer any

Nombre total de prescripcions socials
registrades a l'e-SIAP per any

* Alimentació, activitat física, alcohol, tabac, benestar emocional, parentalitat positiva, envelliment actiu, altres.

Procés de prescripció social

Cal avaluar les reunions de seguiment i avaluació entre el centre de salut i els actius en salut per mitjà de les actes de les reunions (sobretot pel que fa als assistents i als acords presos). La informació s'ha de fer constar en el registre d'activitats comunitàries, a la intranet del Servei de Salut (hi ha una guia per facilitar el registre).

Grau de satisfacció

Nombre de prescripcions socials validades a l'e-SIAP
amb resultat insatisfactori o patològic en el darrer any

Nombre total de prescripcions socials en el darrer any

Bibliografia

- 1) SASTRE PAZ, Marta; BENEDE AZAGRA, Carmen Belén [coord.]. *Orientación comunitaria de la Atención Primaria: hacer y no hacer en Atención Primaria*. Barcelona: Congresos y Ediciones semFYC, 2018. e-documentossemfyc.es/orientacion-comunitaria-hacer-y-no-hacer-en-atencion-primaria [Consulta: 23 setembre 2019].
- 2) CABEZA IRIGOYEN, Elena [et al.]. *Guia per a l'elaboració del mapa d'actius en salut a les Illes Balears*. Palma: Conselleria de Salut del Govern de les Illes Balears, 2015. e-alvac.caib.es/documents/mapa_d_actius_en_salut.pdf [Consulta: 23 setembre 2019].
- 3) Janer Llobera JM, Cabeza Irigoyen E, Vidal Thomás MC, Artigues Vives G, Moncada Ocanto EE, Salas Valero N. Formación básica en activos en salud para los equipos de Atención Primaria de las Illes Balears. *Comunidad*. 2017;19(1):8. comunidadsemfyc.es/wp-content/uploads/Comunidad_-_Formacion-basica-en-activos-en-salud-para-los-equipos-de-Atencion-Primaria-de-las-Illes-Balears.pdf [Consulta: 23 setembre 2019].
- 4) Brandling J, House W. Social prescribing in general practice: adding meaning to medicine. *Br J Gen Pract*. 2009 Jun;59(563):454-6. www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2688060/pdf/bjgp59-454.pdf [Consulta: 23 setembre 2019].
- 5) RÍOS JIMÉNEZ, Ana [coord.]. *Prescripció social a l'atenció primària de salut: registre a la història clínica electrònica (ECAP)*. Barcelona: Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, 2018. drogues.gencat.cat/web/.content/minisite/drogues/professionals/prevencio/transtorns_mentals/Prescripcio_social_atencio_primaria_ECAP_ok.pdf [Consulta: 23 setembre 2019].
- 6) Kimberlee R. What is Social Prescribing? *Adv Soc Sci Res*. 2015;2(1):102-10. eprints.uwe.ac.uk/24818/1/808-2245-1-PB.pdf [Consulta: 23 setembre 2019].
- 7) SUÁREZ AYALA, J. F.; KRAEMER, M. M.; PRESEDO CARRO, M.; SUGAR BIERN, S. *Social prescribing analysis of an opinion survey in a health care center* [comunicació oral]. VI Balearic Meeting of European Residents and Young GPs. Palma, 14-15 de setembre de 2018.
- 8) GARAU ARENAS, J. M.; SUÁREZ AYALA, J. F.; VALVERDE ROMÁN, M. E.; ÁLVAREZ-OSSORIO GONZÁLEZ, C.; D'AGOSTO FORTEZA, P. *Facilitando la prescripción social a los profesionales del centro de salud* [comunicació oral]. XIX Encuentro PACAP. Badajoz, 25-26 d'octubre de 2018.
- 9) LÓPEZ, Sonia; SUÁREZ, Óscar; COFIÑO, Rafael [coord.]. *Guía ampliada para la recomendación de activos (prescripción social) en el sistema sanitario*. Oviedo: Consejería de Sanidad del Principado de Asturias, 2017. obsaludasturias.com/obsa/wp-content/uploads/guia_ampliada_af.pdf [Consulta: 23 setembre 2019].
- 10) *Estrategia Atención Comunitaria Aragón* [blog]. atencioncomunitaria.aragon.es/atencion-comunitaria-basada-en-activos [Consulta: 23 setembre 2019].
- 11) Zabaleta del Olmo E, Pombo H, Pons Vigués M, Casajuana Closas M, Pujol Ribera E, López Jiménez T, et al. Complex multiple risk intervention to promote healthy behaviours in people between 45 to 75 years attended in primary health care (EIRA study): study protocol for a hybrid trial. *BMC Public Health*. 2018 Dec 13;18(1):874. bmcpublichealth.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/s12889-018-5805-y [Consulta: 23 setembre 2019].
- 12) González Viana A, Capella J, Braddick F, Molins A, Rodríguez T, Pons JM, et al. Aquí sí: activos y salud. Implementación de una herramienta para el mapeo de activos en Catalunya. *Comunidad*. 2018;20(2). comunidadsemfyc.es/aqui-si-activos-y-salud-implementacion-de-una-herramienta-para-el-mapeo-de-activos-para-la-salud-en-catalunya [Consulta: 23 setembre 2019].

- 13) MINISTERIO DE SANIDAD, CONSUMO Y BIENESTAR SOCIAL. *Estrategia de promoción de la salud y prevención en el Sistema Nacional de Salud*. Madrid, 2013
www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/prevPromocion/Estrategia/docs/Memoria_Implementacion_2014_2018.pdf [Consulta: 23 setembre 2019].
- 14) CABEZA IRIGOYEN, Elena [et al.]. *Fem salut, faig salut: estratègia social de promoció de la salut de les Illes Balears 2016-2026*. Palma: Conselleria de Salut del Govern de les Illes Balears, 2019.
www.caib.es/sites/promociosalut/ca/portada/archivopub.do?ctrl=MCRST10225ZI294440&id=294440 [Consulta: 23 setembre 2019].
- 15) MINISTERIO DE SANIDAD, CONSUMO Y BIENESTAR SOCIAL. *Guía breve para registrar y gestionar recursos en el Mapa Localiza Salud*. Madrid, s/d.
www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/prevPromocion/Estrategia/docs/ImplementacionLocal/Usuario_Gui_abreve.pdf [Consulta: 23 setembre 2019].
- 16) VALVERDE RUBIO, José Manuel [et al.]. *Guia d'intervenció grupal per al tractament del tabaquisme*. Palma: Conselleria de Salut del Govern de les Illes Balears, 2017.
www.ibsalut.es/apmallorca/attachments/article/1040/tabaquisme-guia-grupal-ca.pdf [Consulta: 23 setembre 2019].
- 17) DIRECCIÓ ADJUNTA D'AFERS ASSISTENCIALS. *El treball social sanitari en l'atenció al pacient crònic: document de metodologia de procés*. Barcelona: Institut Català de la Salut, 2013.
treballsocialsanitariics.files.wordpress.com/2015/11/el-treball-social-sanitari-en-latencio-crc3b3-al-pacient-crc3b2nic-document-de-metodologia-de-procc3a9s-2013-ics.pdf [Consulta: 23 setembre 2019].
- 18) MINISTERIO DE SANIDAD Y POLÍTICA SOCIAL. *Avanzando hacia la equidad: propuesta de políticas e intervenciones para reducir las desigualdades sociales en salud en España*. Madrid, 2010.
web.ua.es/es/iudesp/documentos/publicaciones/comision-para-reducir-lhttps-vuala-ua-es-index-php-as-desigualdades-en-salud-en-espana-2010.pdf [Consulta: 23 setembre 2019].
- 19) Cassetti V, Paredes Carbonell JJ, López Ruiz V, García AM, Salamanca Bautista P. Evidencia sobre la participación comunitaria en salud en el contexto español: reflexiones y propuestas. *Gac Sanit*. 2018 Oct;32(Supl. 1):41-7. linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0213911118301638 [Consulta: 23 setembre 2019].
- 20) *Alianza de Salud Comunitaria*. www.alianzasaludcomunitaria.org [Consulta: 23 setembre 2019].

Glossari

Actiu en salut

Qualsevol factor (o recurs) que millora la capacitat de les persones, els grups, les comunitats, les poblacions, els sistemes socials i/o les institucionals per mantenir i conservar la salut i el benestar, i també per ajudar a reduir les desigualtats sanitàries.²

Desigualtats socials

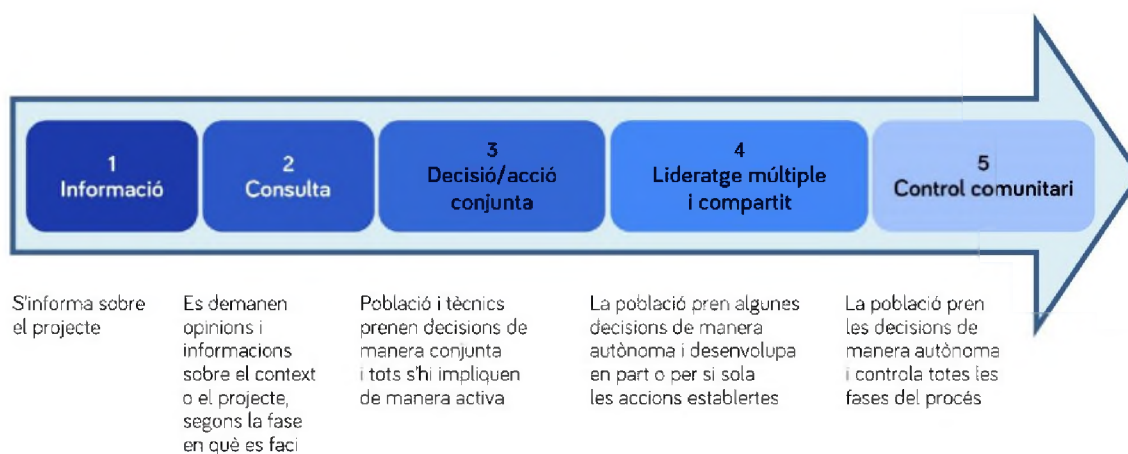
Diferències en matèria de salut injustes i evitables que es produeixen entre grups de població definits per factors socials, econòmics, demogràfics i/o geogràfics. Aquestes diferències solen produir-se per la distribució de recursos i riqueses de què disposen els grups de població, cosa que afecta de manera diferencial les persones depenent d'un conjunt d'eixos de desigualtat i hi té un impacte transversal: classe social, edat, ètnia, gènere, territori, etc.¹⁸

Grup d'actius en salut

Grup motor constituït per elaborar el mapa d'actius, format per professionals dels centres de salut, organitzacions, associacions, entitats i ciutadans de la zona bàsica de salut. Està obert a la incorporació d'altres organitzacions, associacions o ciutadans que estiguin interessats a participar-hi.²

Nivells de participació comunitària¹⁹

Figura 17. Nivells de participació comunitària d'un programa o projecte de salut

Participació comunitària²⁰

Procés amb el qual diferents agents de la comunitat s'involucren en l'anàlisi, el disseny, la posada en funcionament i l'avaluació de processos comunitaris que responguin a les seves necessitats de salut, en el qual s'estableixen objectius compartits i s'actua de manera cooperativa. Aquest concepte es va definir en la Conferència d'Alma-Ata com el procés en virtut del qual els individus i les famílies assumeixen responsabilitats pel que fa a la salut i el benestar propis i de la collectivitat i milloren la capacitat de contribuir al seu propi desenvolupament i al comunitari. Arriben a conèixer millor la situació pròpia i a trobar incentius per resoldre problemes comuns. Els permet ser agents del desenvolupament propi, en comptes de beneficiaris passius.

El terme *participació comunitària* fa al·lusió a la presa de consciència col·lectiva de tota la comunitat sobre els factors que frenen el creixement, per mitjà de la reflexió crítica i la promoció de formes associatives i organitzatives que faciliten el bé comú. La comunitat s'organitzaria assumint obligacions i responsabilitats i mantenint vies de comunicació amb autoritats i població. L'any 1981, les Nacions Unides varen definir la *participació comunitària* com «la creació d'oportunitats accessibles a tots els membres d'una comunitat i en conjunt a tota la societat per contribuir activament i influenciar el procés de desenvolupament i compartir equitativament els fruits d'aquest desenvolupament».

Prescripció social

Terme adaptat del concepte anglès *social prescribing*, que fa referència a la recomanació d'actius en salut i activitats comunitàries vinculades a la salut i al benestar de la comunitat de manera individual dins el procés d'atenció a la consulta sanitària, normalment a càrrec d'un professional sanitari o del treball social.⁴

Annex 1. Model d'acord de col·laboració

No imprimiu aquesta imatge, sinó el PDF corresponent. Hi ha un model per a cada gerència.

G CONSELLERIA
O SALUT I CONSUM
I GERÈNCIA ATENCIÓ
B PRIMÀRIA MALLORÇA

 NOM DE L'ENTITAT

Acord de col·laboració per a la prescripció social

Parts

Nom i llinatges, **coordinador/coordinadora** del Centre de Salut **Nom del centre**.

Nom i llinatges, càrrec en virtut del qual representa l'entitat de l'entitat **Nom de l'entitat**.

Antecedents

Les parts són conscients de la importància de promoure la salut de la comunitat o municipi de **Xxxxxxxx** i de la necessitat d'establir línies de col·laboració formals per millorar la salut de la població.

Les parts ens reconeixem mútuament la capacitat legal necessària per formalitzar aquest acord amb les següents

Clàusules

1. L'entitat **Nom de l'entitat** es compromet a mantenir actualitzades les característiques de l'activitat o activitats (**horaris, lloc, persones destinatàries, etc.**) que és l'objecte de la prescripció social i a fer-ne una revisió amb periodicitat anual, com a mínim, i a tenir igualment actualitzada aquesta informació al web «Localiza salud».
2. També es responsabilitza d'establir els circuits de remissió i recepció de persones derivades pels professionals sanitaris a l'entitat. Així mateix, s'obliga a fer el seguiment i l'avaluació —amb periodicitat anual, com a mínim— de l'activitat o les activitats que són l'objecte d'aquest acord.
3. Les parts es comprometen a revisar aquest acord cada dos anys.

Com a mostra de conformitat, signam aquest acord en dos exemplars.

Localitat, XX de xxxxxxx de 20XX

Pel Centre de Salut **Xxxxxxx**

Per denominació de l'entitat

Annex 2. Fullet «Prescripció social»

No imprimiu aquesta imatge, sinó el PDF corresponent.

Prescripció social

CONSELLERIA DE SALUT I CONSUM

Què és?

Els professionals de la salut enviem les persones ateses al centre de salut per fer alguna de les activitats que ofereixen les entitats del barri o municipi.

Per què?

Les activitats que ofereix ajudem a mantenir o millorar la salut de les persones del barri o municipi.

Què oferim des del centre de salut?

- 1) Recomanarem les activitats que ofereix a les persones que atenem a la consulta
- 2) Fem visible la vostra entitat a la web «Localiza salud»

Què implica?

- 1) Les activitats que ofereix s'han de mantenir en el temps
- 2) Hi heu de treballar l'alimentació, l'activitat física, l'abandonament del tabac, el consum d'alcohol, la millora del benestar emocional, les relacions parentals positives, l'envelliment actiu

3) Cal consensuar aquests aspectes entre el centre de salut i la vostra entitat:

- població destinatària
- condicions per remetre-hi les persones
- nombre de persones que podeu assumir
- circuits que cal seguir

Com es formalitza?

Una vegada consensuat, se signa un acord de col·laboració entre la vostra entitat i el centre de salut.

